

Franckesche Stiftungen zu Halle

Salomonis, Regum hominumque, peccati labe laborantium, sapientissimi, Proverbia & Ecclesiastes

Breithaupt, Joachim Just

Magdeburgi, 1717

VD18 11104074

Pars Tertia: Comprehendens Sententias Unius Capitis. Prolatas Ab Agure.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216270

TRACTATIONIS SPECIA- LIORIS PARS TERTIA:

COMPREHENDENS SENTENTIAS UNIUS CAPITIS,
PROLATAS AB AGURE.

CAPUT TRIGESIMUM.

Spiritualis sapientiæ compos, nullam aliam sibi temerè arrogat. 1, 2. Omnipotentis Dei, & Filii Dei, cognitio, fons salutis æternæ. 3, 4. Salutis conferenda medium, indubitatum est Dei verbum, recipiendum fiduciâ, in DEO unice collocanda: nec tamen Scripturæ Canonicæ addendum quidquam. 5, 6. Precibus petenda veritas, vanitas avertenda. 7, 8, 9. Lingua abusus, abutenti noxius. 10. Detestandum genus hominum: quod erga parentes ingratum est: quod videri vult parum, nec se purgat: quod affectat sublimis: quod ferit in miseros. 11. -- 14. In hoc mundo, & corruptio, & generatio, inexplabilis: documentum, & lapsus, & spei. 15, 16. Ut veneranda, naturæ mirabilia: ita abominanda, filiorum pertinacia. 17. Mystéria regni Dei illustrantur figuris eximiis rerum terrestrium. 18. -- 20. Divini iudicii specimina, remotius sequuntur causas meritorias: neque proximas excludunt causas occasionales, morales aut physicas. 21. -- 23. Eminent in minimis maximus ipse DEUS. 24. -- 28. In externis quoque, animantium viribus, dona Dei admiranda. 29. -- 31. Nec proposito malo, nec indignationi, insistendum unquam. 32, 33.

Dicta sequuntur Agur, Vatis doctrina: Jakæo
Qui genitore satus. Vir tam divinus, amicis
Bb Re-

PARALLELISMUS CAPITIS XXX.

(q) XXXI, 1. (r) VI, 34. a prius,

- Respondens; Ithielem, Ithielem Uchalemque docebat.
2. Nam, quid ego verbis mea pluribus ora resolvam?
Atque equidem fateor: multò dementior ' adsum,
Quàm decet esse virum; mihi nec præstantia mentis',
Primo homini quæ prima fuit, soli insita: postquam
Hunc lapsum nôsse, & nimium meminisse, necesse est.
 3. Non didici Sapientis Opus^u; satis una superque,
Heu! serpentis erat jactantia causa malorum:
Sed, tantum mihi scire datum est, quæ mystica Sanctis.
 4. Quæso, quis ascendit coelum, remeansque per astra
Descen-

(s) VIII, 4, 5. XII, 1. GREGORIUS Nazianz. Orat. 29. Optârim, idem mihi contingere, quod Salomoni: hoc est, ut de Deo nihil meum ac proprium, vel cogitem, vel loquar. Nam, cum his verbis utitur: Stultissimus sum omnium hominum, & prudentia hominis non est in me! haudquaquam scilicet hac eò dicit, quòd stoliditatis se ipsum condemnet, qui enim istud; quum eam præ aliis omnibus rebus à DEO postulâset, ac sapientiam & contemplationem, & cordis latitudinem, arenâ maris uberio-rem atque copiosorem, accepisset? Qui fit igitur, ut vir usque adeò sapiens, atque hujusmodi beneficium consequutus, omnium stultissimum se appellet? Hoc vult nimirum; propriam se nullam prudentiam habere, sed divinâ & perfectiori sapientiâ afflari. Siquidem & Paulus, cum agebat; vivo autem, non jam ego, vivit autem in me Christus; non utique de se ipso, tanquam de mortuo loquebatur, sed tanquam de eo, qui præstantiorem, quàm vulgus mortalium solcat, vitam ageret, utpote qui veræ vitæ, nulloq; mortis sine circumscriptæ, particeps esset. (t) I, 2. d. (u) I, 2. b. 20. LACTANTIUS de Fals. Relig. l. III, c. 6. Ubi ergò sapientia est? ut neque te omnia scire putes, quod Dei est: neque, omnia nescire, quod pe cudis. Est enim aliquid medium, quod sit hominis: id est, scientia cum ignoratione conjuncta & temperata.

Descendit *? quisnam luctantia praelia Venti,
 Immanesque animos, tempestatesque sonoras*,
 Imperio premit, ac manuum^y comprehendit habenis?
 Ecquis aquas fluidas in vestimenta^z ligavit
 Humida? quis terræ fines communiit omnes^a?
 Dic mihi, si nôris^b, tanto quod Numine dignum
 Sit nomen: Gnatusque Patrem quo nomine red-
 dat^c,

Quo veniat tandem mundi melioris Origo?

Bb 2

5. Omnis

(x) I, 12. 4. Job. III, 8. 13. (y) XXVII, 16. Eccl. IV, 6. (z) Ps. CII, 27.
 (a) VIII, 29. Act. XVII, 26. (b) Job. XVII, 3. (c) VIII, 22. 32. (c)
 AUGUSTINUS, epist. XLIX, qu. 5. De eo, quod DEUS habeat Filium,
 apud Salomonem Sapientia loquens, ait c. VIII. Ante omnes colles ge-
 nuit me. Et, quid est Christus, nisi Dei Sapientia? Item c. XXX. Deus, in-
 quit, docuit me sapientiam, & scientiam sanctorum cognovi. Quis
 ascendit in cælum, & descendit? Quis collegit ventos in sinum?
 Quis convertit aquam in vestimento? Quis tenuit fines terræ? Quod
 nomen est ei, aut quod nomen est filii ejus? Horum duorum, quæ in
 extremo commemoravi, unum retulit ad Patrem: id est, quod nomen est
 ei? propter quod dixerat: Deus docuit me sapientiam. Et alterum
 evidenter ad Filium, cum ait: Aut quod nomen est Filii ejus? Propter ca-
 tera, quæ de Filio magis intelliguntur, hoc est: Quis ascendit in cælum,
 & descendit? Quod Paulus ita commemorat: Qui descendit, ipse est,
 qui ascendit super omnes cælos. Quis collegit ventos in sinum?
 id est, animas credentium in occultum & secretum. Quibus dicitur: Mor-
 tui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.
 Quis convertit aquam in vestimento? ut dici posset: Quotquot in
 Christum baptizati estis, Christum induistis. Quis tenuit fines
 terræ? Qui dixit discipulis suis: Eritis mihi testes in Hierusalem, &
 in totâ Judæâ, & Samariâ, & usque in fines terræ.

5. Omnis sermo Dei, sincerus ^d: ut igne metallum
Purgatum ^d est. Clypei ^e tutamen Is Ipse quibusvis
Permanet omnipotens, si in Se spes ^f ponitur uno.
6. Tu nihil adde sacris effatis: conscius Autor
Ne te mentitum ^g stringente redarguat ^h irâ.
7. A Te, bina, Pater! precibus qui flecteris, oro:
Quæ mihi ne abnueris ^k, dum vita caduca superstes.
8. Omnia vana, dolum ac mendacia ^l, rejice prorsus
In longinqua ^l à me: nec, paupertatis ^m iniquum
Extremæ, da ⁿ, ferre jugum; vel, pondus opimæ
Fortunæ nimium; Tibi dum servire laboro ⁿ.
Nutrimenta ^o peto, rerum pro sorte ^p mearum:
9. Hæc modò! ne, si sim justo plus auctus ^q, aberrans
Teque tuosque negem, dicamque: quis, ecce, JEHOVA?
Neve

(d) XXV, 4. Ps. XII, 7. XVIII, 31. CXIX, 140. (e) II, 7. *k med. Gen. XV, 1.*
(f) *inf. 30. III, 5. l.* (g) XIX, 9. 22. XXI, 28. (h) III, 12. (i) XX, 4. *t.*
(k) III, 27. *x ult.* (l) XIII, 5. *g.* (l) *conf. XXXI, 10.* (m) VI, 11. *e.*
(n) X, 22. XXII, 2. Eccl. V, 19. VI, 2. (n) BASILIUS, lib. Regul. qu. 20.
Quid sapientissimus vir Salomo? Divitias & paupertatem ne dederis
mihi, inquit; sed tribue tantum victui meo necessaria, ne fortè re-
pletus, mendax efficiar, & dicam: quis me videt? aut egestate
compulsus, furer, & perjurem nomen Dei mei. Sic ille divitias, sa-
turitatem; egestatem verò, summam rerum ad vitam necessariorum inopiam,
definit: nimirum ex eo, quod dicit necessaria, medium quid inter egesta-
tem & abundantiam rerum ad usum necessariorum, declarans. &c. (o)
XXVII, 27. XXXI, 15. (p) VIII, 29. XXXI, 15. (q) *inf. 15, 16. 22. XXV,*
16, 17. XXVIII, 19.

- Neve ego, factus egens ^r, furer ^s, divinaque prensẽm ^s
 Nomina; flagitio, ac diro damnandus abusu ^t!
10. Parce odiis erga quemvis; neque crimine servum
 Defer ^u apud dominum infensus: te quippe vocarit
 Infandum meritò, atque reum vulgãrit habendũ ^x.
11. Pars hominum, mala quæque suo canere ^r, ausa,
 parenti;
12. Nec potiora ^z, suæ matri. pars, munda ^a videri
 Ipsa suis oculis ^b; sordes licet abluere atras
13. Abneget. elato quàm insurgere lumina vultu ^c
 Pars jubet, impatiens dejecti tegmina ^dvisũs!
14. Pars, acuunt strictos animi irritamine dentes,
 Non secus ac gladios ^e; cultrosque ut cote, molares:
 Tanta his incessit rabies, sævo ore vorandi ^f
 E terrâ miseros ^g, & egenos ^h gentis ab ulnis!
15. Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo,

Bb 3

Pro-

(r) XX, 13. s. (s) VI, 30. (s) inf. 28. (t) XV, 27. (u) conf. 11. XX, 20. h. XXVI, 2. (x) Eccl. VII, 21. (y) vid. 10. & 17. ATHANASIUS, de Synodis; hoc transfert iustissimè in Arianos, qui Ecclesie Patrum primævorum honorem & suam salutem propinantes, haud metuunt illud, quod in Proverbiis scriptum: Mala soboles patrem execratur! & eas minas, quæ adversus ejusmodi homines in lege reperiuntur. (z) XXVII, 14. (a) XV, 26. e. XX, 9. (b) III, 7. p. (c) VI, 17. XXI, 4. XXIV, 7. (d) IV, 25. (e) XII, 18. XXV, 18. XXVI, 22. (f) conf. 17. I, 12. 31. XV III, 21, x prius, (g) III, 34. g. XV, 15. n. XXII, 22. (h) XIV, 31. i.

Progeniem secum geminatam habet: *Affer*, & *Afferi*.
 Quin tria sunt, quæ non satiantur: *Suffice*, pergunt;
 Duc age, duc ad nos! *Opulentia*^k *sufficit*; ipsa
 Quattuor^l (exhausti satis est!) non addere possunt.
 16. Tales sunt fauces Acherontis^m, sive sepulchri^m;
 Occlusique uteri: paribus sitit arida tellus,
 Quæ tota Oceanum absorbens, cœlique ruinas,
 Quærit aquas in aquis per inexsaturabile corpus.
 Attamen ignis, edax magis est: plus plusque cre-
 mando

Poscens, in plenis queritur jejunia sylvis.
 Isne usquam expletus clamabit? *Copia*ⁿ! donec
 Indignatus humi thesaurum absumserit omnem,

Æter-

(i) *conf. inf. 18, 21, 29. VI, 16. (i) sup. 9. q. & 16. V, 10. q. XII, 11. (k) conf. 16. 1, 13. b. (l) Idiotismus idem infra 18. 21, 29. VI, 16. Am. I, 5. (m) AUGUSTINUS, de Salutaribus documentis c. 30. Avarus vir inferno est similis: infernus enim quantoscunque devoraverit, nunquam dicit; satis est! Sic, etsi omnes thesauri confluerint in avarum, nunquam satiabitur. [m] XXVII, 20. CYRILLUS Alexandr. in Habacuc II, 5. Verè mors & infernus nunquam satiantur. Et verum est, pro voluntate Babylonii Regis, omnes gentes sub ejus imperium fuisse congregatas. Unde hujuscemodi mala haud immerito Assyriae ambitionis crimina reputantur. Parvus enim erat illis terrarum orbis, nec omnium nationum servitute contenti fuissent. Cerni autem potest & ipse peccati inventor, hoc est, Satan, totam terram, ut verbo complectar, sub se redigere anniti, & ceu infernus devorare eos, qui ejus perversis molitionibus intereunt. Est enim bellua inexplabilis, & indomita, & superbia plena, detestanda reverè, & imbuta odio hominum. [n] vid. 15. k.*

- Æternam invadens, flammâ superante, Gehennam.
 17. Si quis acerba minans oculusⁿ, fidoque satori,
 Hortandique piæ genitrici, illuserit^o; illum
 Torrentis corvi effodient, volucrumque magistræ
 Ore ferent dulcem nidis immitibus escam^o!
 18. Tres naturæ iterum vix mente accessero partes;
 Seu potius, quatuor: quartæ quia noxius obstat
 Corrupta usque adeò circum præcordia sanguis,
 19. Nulla ut eam ratio tangat. Via ^p in aëre summo
 Quàm mira est, aquilam ^q coelorum ad culmina ve-
 ctans,

Intentata aliis avibus! via flexilis anguis ^r,
 Rapta super rupem! via nautica, gurgite in alto,
 Cor pelagi ^s irritans! sed enim, via fortis Adami;
 Virginis ^t auxilium sectans, & virginis ossa,
 Agnoscens, propria esse viri ^x; cœlestia spirat^y.

20. Quàm

(n) VI, 17. a. (o) XI, 12. b. (o) Ad 17. conf. sup. II. X, 1. z. (p) I, 15. e. (q) XXIII, 5. (r) XXIII, 32. z. Eccl. X, 11. (s) V, 19. XXIII, 34. b. (t) VI, 34. a. prius. (u) Cant. I, 3. VI, 8. Ps. LXVIII, 26. Es. VII, 14. Gen. XXIV, 43. Ex. II, 8. (x) Gen. II, 23. III, 24. Eph. V, 30, 31, 32. (y) AMBROSIIUS, lib. de Sal. c. I. docet, Salomonem hic vaticinari de CHRISTO. c. II. viam aquilæ volantis, esse Christi Domini advenientis ad terram, ac redeuntis ad cælos. c. III. petram esse, Christi carnem, nullâ serpentis inimici iniquitate respersam, in quâ peccati alicujus vestigium non apparuit. c. IV. Navem, notare Ecclesiam, sub tot periculis hoc in seculo haud obnoxiam naufragio. c. V. Et. Virum, esse Dominum, patrantem miracula in juventute; seu potius, in Ecclesia Novi Testamenti, virgine: [conf. EUSEBIUS Hist. Eccl. I. IV.

20. Quàm turpe illud iter contrà, quod adultera^a tendit,
Et tegit! hæc comedit, sua furta^a abscondere certans,
Osque suum tergens, dicit: non egi^b ego pravum^c.
21. Terra tribus quatitur: bis bina, haud sustinet un-
quam.

- Quot, quanti & quales non emersere tumultûs,
22. Ob fervi^d imperium, nunc libera colla domantis!
23. Nabalemque^d, cibus saturatum^e! propter amicam
Plus nimio invisam, domino si ducta marita est!
Ancillamque, suæ dominæ si evaserit hæres!
24. Admiranda etiam, levium spectacula rerum
Orbis habet totidem: namque, hæc documenta So-
phix

- Incluta doctorum curas prævertere cultu,
25. Conspicit omnis homo. Populus, non viribus ingens,
Formicæ^f: tamen hæ magnos, sub sole labores
Fervente exercent, hyemi que alimenta reponunt.
26. Molle, sodalitio stipante, cuniculus, æque
Est genus; invalidus^g populus, spectandus in antris
Laude incredibili: per nulla quidem arma, sed artem
Inna-

c. 22.] quibus miraculis opponuntur hypocriseos furia, quibus Satana
astu se corrumpunt denuò Christiani. 2. Cor. XI, 2, 3. (z) VI, 24. k. VII.
10. & c. (a) V, 3. IX, 17. XX, 17. c. (b) X, 29. XXI, 5. (c) XIX, 10.
XXVIII, 3. Eccl. X, 7. (d) inf. 32. XVII, 7, 21. (e) sup. 9. V, 16. (f) VI, 6.
(g) conf. 25. VII, 26. XVIII, 18.

- Innatam, rigidis sub cautibus, inque cavernis,
 Excoluisse domum, ac posuisse cubilia, gaudet.
27. Regis cura, apibus quæ multa, est nulla ^b locustis ^b:
 Nec minùs interea justum hæ glomerantur in agmen;
 Concordesque ineunt turmam, atque exire laborant;
 Quæque suo distincta loco, velut acta sagitta ^k.
28. Ingeniosa suis quæ prendit, aranea, fila
 Suspendit manibus, textitque: nec, improba, casses
 Aularum in foribus celat.
29. Tria protinus illa
 Gressibus^m excelluntⁿ: pulchrumque quaterna mea-
 tum
30. Expediunt. Leo^o, ceu confidentissimus heros^p,

Cc

Ar-

(h) VI, 7. Matth. III, 4. (i) GEIERUS, è BASILII hom. VIII. Quo pacto tibi militias exercitusq; locustæ terribiles enarravero? qua velut agmine facto sub una tesserâ, in sublime universa simul elata, castris toto latè positis agro, non antea sanè fructus depascitur, quàm ipsi fuerit id à Deo concessum atque mandatum. (k) conf. XX, 17. d. (l) suprâ 9. s post. (m) IV, 12. e. (n) XVII, 22. s. (o) XIX, 12. u. (p) XVI, 31, XXI, 22. XXVIII, 1. Eccl. IX, 11. e. (q) III, 31. c. AUGUSTINUS, contra Faustum l. XII. c. 42. in Gen. XLIX. Catulus leonis Juda de germinatione filius meus ascendisti, recumbens dormisti ut leo, & ut catulus leonis; quis suscitabit eum? Obscura sint ista, si non in Christo evidentissimâ luce claruerunt: si non eum laudant fratres ejus apostoli, & omnes coheredes ejus, non suam gloriam quærentes, sed ipsius: si non sunt manus ejus super dorsa inimicorum ejus: si non deprimuntur atque curvantur ad terram, crescentibus populis Christianis, quicumque illi adhuc adversantur: si non eum adoraverunt filii

- Armenti omne pecus subigit: neque territus ullo
 Obtutu is stupet, aut retrò formidine cedit.
31. Venatorque canis, lumbos qui robore firmat;
 Transmittitque simul campos, simul arripit hostem:
 Hircus item, ductor, surgens in cornua totus.
 Ante homines verò, longè rex^r emicat altâ
 Majestate suâ; cui nemo impunè repugnat^r.
32. Tu si aliquid stulti^r, sufflatus inanibus auris,
 Fortè effinxisti^r; insidiis, ratus, affore vires:
 Proposito desiste, memorque os comprime dextrâ^x!
33. Lac capis, uberibus pressis; è lacte butyrum:
 At, malè pressato naso^x, cruor inde sequetur;
 Eliciensque iras^x, litem^r producet iniquam.

TRA-

*Jacob in reliquiis, quæ per electionem gratia salva factæ sunt: si non ipse
 catulus est leonis, qui nascendo parvulus factus est; propter hoc additum, de
 germinatione filius meus. Causa quippe redditæ est, quare catulus, in cu-
 jus laude alibi scriptum est; Catulus leonis fortior jumentis, hoc est, etiam
 parvulus fortior majoribus: si non ascendit in cruce recumbens, cum incli-
 nato capite reddidit spiritum: si non dormivit ut leo, quia & in ipsa morte
 non est victus, sed vicit; & ut catulus leonis, inde enim mortuus, unde
 & natus: si non ille eum suscitavit à mortuis, quem nemo hominum vidit,
 nec videre potest. Eo enim, quod dictum est, Quis suscitabit eum?
 satis expressa est tanquam ignoti significatio. Sc. (r) sup. 22, 27, 28.
 VIII, 15. r. (s) conf. XII, 28. (t) sup. 23, d. (u) XXI, 27. r.
 XXIV, 8, 9. (x) Antanactasis, ut XXIV, 10, Eccl. VII, 7, conf. VI, 34. z.
 XII, 16. f. (y) III, 30. z. sec.*

TRACTATIONIS GENERA- LIORIS ET SPECIALIORIS CONCLUSIO:

MONUMENTUM MATERNÆ INSTITUTIONIS, RELATUM
IN LITTERAS PER FILIUM SALOMONEM.

CAPUT TRIGESIMUM PRIMUM.

Materna institutio, semper recolenda. 1. Matris cura, justissima. 2. Mulierum amor, quàm maximè obest adolescentibus & principibus. 3. Pariter noxius, vini & liceræ abusus: à quo, tanquam corrumpente ipsos iudices, temperandum ita, ut utriusque usus cedatur potius afflictis; qui obliviscantur, non officii sui, sed miserie. 4.- 7. Temperantia utraque vehementer juvat justitiam, ut hæc restituatur oppressis, ac vindicetur. 8, 9. PARS capitis ultimi POSTERIOR: commendatio unius legitime fidei conjugis. Hæc, incomparabilis thesaurus. 10. Marito, adjutorium utile, industrium, vigilantissimum, indefessum, assiduum, experientissimum, benignum, securum, providum, decorum, solertissimum, constantissimum; materfamilias, impigra ad Verbum Dei & laborem urgendum; liberis exemplar, hero gaudium. 11. -- 28. Encomium, quo vir eam prosequitur: testimonium præstantie, oriunda ex timore DEI; mercedisq; ac gloriæ consecuturæ. 29. -- 31.

DEniq; Rex Lamuel, sua prima elementa ministrat:
Doctrinam ², erudiit ^a natum ^b quâ provida mater.

2. Nate ^c, quid, ô? uterique mei, quid, nate? piorum
Spes mea votorum ^d! quid ^e, si qua peritia, donem
Consilii, fato regni ut potiare beatus?

Cc 2

3. Pri-

PARALLELISMUS CAPITIS XXXI.

- (2) XXX, 1. (a) IX, 7. 5. (b) IV, 3, 4. (c) conf. Ps. II, 12. (d) VII, 14. u.
(e) Ad interrogationum emphasin conf. XXIII, 29. XXX, 4.

3. Primum, crede, malum tibi jam minitantur amores
 Fœminei. miseresce tui, miseresce parentis!
 Ne des *f*, oro, tuas vires *g* (optata viarum *h*
 Sic reges perdunt) facibus muliebribus escam!
4. Nec tibi (nam pergam, quæ caussa arcenda ma-
 lorum
 Altera) nobilium quisquam persuadeat autor;
 Quà libeat, vini' concessum illustribus usum.
 Ne verò, ne te sententia pertrahat illuc!
 Non *k* regum, ô Lamuel! non regum; pocula' dulci
 Amplecti studio. permagnum est dedecus, ullo
 Terrarum dominos' inflari corda liquore *m*,
 Ulvarum, aut frugum, qui succis *m* ebria mergat.
5. Nec metus est fictus, verum manifestior omni
 Fraude fides; talis fera consuetudo bibendi
 Quòd penitus soleat paulatim abolere *n* statuta *o*,
 Divina atque humana: mero delente timores
 Numinibus sacros, & furripiente benignam
 Causam *p*, immutatam plerisque, miserrima passis *q*.
6. Ferte citi laticem *r* fortem pereuntibus *s* arcis!

Pecto-

(f) V, 9. (g) XIII, 22. l. (h) I, 15. e. (i) IV, 17. f. (k) III, 3. 25. XII, 28.
 XXVIII, 17. (l) VIII, 15. r. (m) conf. 6. XX, u. (n) inf. 7. II, 17.
 (o) VIII, 15. (p) XXIX, 7. e. (q) idiorismus, ut 8. & Eccles. XII, 4.
 (r) sup. 4. i. m. (s) conf. XV, 11. XXVII, 20. r. Eccl. VII, 15. Matth. XXV, 35.

- Pectoribusque aliis, curas si pellerè amaras,
 Addubitent, vinum, generosum expromite vinum;
 Suavius in venas, cum spe quod divite manans,
 7. Sollicitis animis onus ' eximat! eia age, mœstus
 Dono ita quisque tuo, non multum, at sæpe, rigetur!
 Sed, potare modum supra, nil proderit unquam.
 Potet egestatis ' secura oblivia^a sensim:
 Ne porro excruciet^x miserum nudumque cupido,
 Semper inops; sese ut potiùs sibi reddat amicum,
 Haud, mente ingrata nequicquam, ingrata revolvens^a
 Amplius.
8. O princeps Lamuel, mea maxima cura!
 Prætereà os aperi constans pro supplice muto.
 Esto hominum juris, vindex, quoscunque misellos^z
 Judicium transit^z: verbis quanquam omnia contrà
 Ire vides. contrà, tu tantò audentior insta,
 9. Osque reclude tuum; ac justus decerne, quod
 æquum est,
 Justitiæ fidens: ne quis, sibi debita, pauper^a
 Oppressusve^b cliens, frustrà miserandus^b anhelet.

Cc 3

10. Quod

(s) conf. XIV, 20. XXV, 20. (t) Eccl. IV, 8. (t) VI, 11. e. (u) sup. s. (x) XVI, 26. m. XXIV, 2. n. post. (y) sup. s. p. 5. 9. (z) sup. s. g. (a) XIV, 31. i. (b) XV, 15. n. HIERONYMUS, in h. l. Huc usque verba Lamuel. Hinc sapientissimus regum Salomo, laudes sanctæ Ecclesiæ versibus paucis, sed plenissima veritate, decantat. Constat namque idem carmen

10. Quod superest; etiam ille procul, procul error
abesto,

Ne quis fortè neget, cœli venerabile munus

Esse piam uxorem, virtutum robore ^c firmam.

Quàm felix fuerit, talem qui invenerit unam ^d!

Quis pretium tali statuet? præstantia cujus

Rara peregrinas gemmas ^e splendoribus anteit ^f.

11. Nupta, pudicitiam servans, cor ipsa virile

Intus alit; telis, fortunæ tristis, amatum

Ereptura suo nisu caput, ergò nec isti

Uxori defunt ^g spolia ^h ampla domestica, multis

E vi-

versibus viginti & duobus, juxta ordinem videlicet ac Hebræarum numerum litterarum; ita ut singuli versus à singulis litteris incipiant: cujus ordine perfectissimo alphabeti typicè innuitur, quòd plenissimè hîc vel animæ cujusque fidelis, vel totius sanctæ Ecclesiæ, quæ ex omnibus electis animabus una perficitur catholica, [immò utriusque, & Ecclesiæ & animæ fidelis] virtutes ac præmia describantur. (c) Conf. inf. 29. g post. & XII. 4. s. XVIII. 22. conf. Eccl. VII. 29. Ruth. III. 11. (d) conf. XVIII. 22. XX. 6. (e) III. 15. 2. AMBROSIIUS enarrat. in hoc cap. interpretatur etiam mysticè, Uxorem de Ecclesiâ; Unum, qui invenerit eam, de CHRISTO: lapides autem pretiosos, quibus illa præstantior, de Ecclesiæ doctoribus; ex quorum numero aberraverint quidam, & ab ornamento mulieris istius deciderint. Quantum enim pertinet ad doctrinam, inquit, unde hæc mulier fulget; lapis pretiosus erat Cyprianus, & mansit in hujus ornamento: lapis pretiosus erat Donatus, & resiliivit à compage ornamenti. Ambrosium sequitur AUGUSTINUS, de Tempore, serm. 217, 218. (f) Conf. 14. XXX. 8. l. Eccl. VII. 23. (g) XIII. 25. a prius. Eccl. IX. 8. (h) I. 13. XIV. 1. XVI. 19. XXIV. 3. AMBR. Undique mundum spoliât, rapit undique tropæa Diabolo. Ideò dicit viro suo Ps. 118. Exultò ego in

E vicibus, palmam quibus occupat: unde vicissim
Conjugis, in solâ confidit & conjugē, pectus.

12. Grata recognoscit bona quæque, fluentia ab almo
Conjugii socio: cui tota fidelis adhæret;
Omnibus ætatum vitæ, sortisque diebus,
Reddere quodque bonum gaudens, & tempore
nullo

Adversa. usque adeò varium aut mutabile nunquam
Fœmina, conscendens thalamum pietatis amore;
Quem labor haud ullus, non ulla injuria frangit!

13. Et lanam, & linum^m, petit ultrò: operamque ca-
pessit,

14. Pal-

verbis tuis, sicut qui invenit spolia multa. (i) XII, 4. (k) III, 5. l.
AMB. Ecclesia si non usque ad finem perseveraret, in eâ cor Viri ejus non
utique consideret. Confidit verò, ut præscius futuri, & qui falli non po-
test. Non dictum est: Confidit in eâ cor filiorum; [possunt enim filii par-
vuli falli] sed cor Viri, cujus cor nullum mendacium recipit. Planè confi-
dit: & ut consideramus & nos, docuit. (1) XI, 17. r post. AMBR. non
sibi, sed Viro: ut quæ jam non sibi vivat, sed, qui pro omnibus mortuus est
& resurrexit. Viro ergò operatur bonum: illi servit, illi devota est, illum
diligat, illi placere semper studet. Non se ornat, nec propter suos, nec pro-
pter alienos oculos: non quærit, hominibus placere, non quærit, quæ sua
sunt: operatur omnia Viro suo. (m) Coloss. II, 23. mentem Apostoli-
cam accommodat huc AMB. Lanam, carnale quid puto; linum, spiri-
tuale. Vestimentorum interiora sunt linea, exteriora lanea. Quicquid carne,
operamur, in propatulo est: quicquid spiritu, in secreto. — Invenis homi-
nem, porrigentem manu elemosinam pauperi, de Deo tamen tibi nec cogitan-
tem, sed hominibus placere cupientem: lanea vestis est, quæ videri potest,
interiorem lineam non habet. Invenis alium, dicentem tibi: Sufficit mihi,

14. Palmarumⁿ auspiciis, ardens^o. Ut in æquore naves?
 Mercatorisⁱ eunt longo^q ad distantia cursu,
 Votaque circuitu assiduo quæsitæ reportant:
 Hoc matrona modo circumvolat impigra curis,
 15. Ut sibi nacta cibos^r adducat. Et excitat, ecce!
 Sacra Deo, surgens de nocte^s: dat apta ministris
 Officia, atque alimentaⁱ; suis & pensa puellis^u.
 16. Nec requies; quin tum sensûs extendat^x in agrum^y,
 Com-

in conscientia meâ DEUM colere, Deo servire: quid mihi opus est, in Ecclesia ire, aut visibiliter misceri Christianis? lineam hic vult habere, sine lancæ tunicâ. Non novit, non commendat talia opera [Ecclesia] mulier. Docenda quidem sunt hæc spiritualia: sed doceri sine carnalibus non possunt. Illi tamen, qui recipiunt, debent tenere spiritualia; & carnalia spiritualia operari. (n) Oppositum, XXI, 25. (o) cum desiderio, ardore. conf. III, 15. VIII, 11. Eccl. III, 1. 17. VIII, 6. (p) conf. XXX, 19. (q) conf. sup 10. f. AMBR. Divitiæ, laudes sunt Viri ejus: Videte, quàm de longè congerat sibi divitiæ! Dicit enim Ps. 112. A Solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen DOMINI. (r) XXX, 25. (s) Ps. XXII, 3. XLII, 9. LXXVII, 3. 7. XCII, 3. CXIX, 55. 62. AMB. Noctes, tribulationes sunt. Hæc ergo de noctibus exsurgit; quia in tribulationibus proficit. (t) XXX, 8. (u) XXVII, 27. AMB. Ipsa est ancilla, dans opera ancillis; & ejus est mater filii, qui dicit: Ego servus tuus, & filius ancilla tua. (x) XXX, 32. u. AMB. Inde est, quod de noctibus exsurgit. Quod enim non videmus, speramus & per patientiam expectamus. Et multis tribulationibus mercatur agrum, quem prospicit. Hinc enim mulier fortis dicitur. Sed, quid sunt noctes ille pro agro illo? Respondit Apostolus: Lene & momentaneum tribulationis nostræ in sublime æternum gloriæ pondus operatur in nobis; non prospicientibus, quæ videntur, sed quæ non videntur. (y) XXIV, 27. o. 30. AMB. Verum qualis est ager ille? quæ pulchritudo ejus? Non est ille, de quo Adæ dictum est: Comedes herbam agri in tristitiis cunctis diebus vitæ

Commodus ac justè qui sit venalis habendus,
Merceturque ^z isthunc pretio; tum ex parte reservet,
Plantandis ultrà vinetis ^a, parta quotannis.

17. Est lumbos accincta ^b suos munimine stricto:

Brachiaque alternis corroborat ^c. Optima sentit ^d,
Crescere res teneras, mercaturamque ^e secundam
Augeri, precibus benè cum moderamine junctis.

Dd

No-

tua. Sed est ager benedictionis, quem sentiens Isaac patriarcha dixit: Ecce, odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Ejus pulchritudo est, de qua dixit per Prophetam Dominus: Et species agri mecum est. (z) inf. 24. II, 1. b. AMB. Hic ager non coactum, sed spontaneum requirit mercatorem. Idèd commendatur ille, qui vendit omnia sua, & emit agrum illum. Requirit cor, dicente Apostolo: Unusquisque, prout destinavit in corde suo; & quia, ubi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum. Requirit non signem, sed industrium mercatorem. (a) XXIV, 30. y. (b) AMB. Vide, si est ancilla: quàm devotè servit, quàm accuratè; ne quàm parte influant concupiscentiarum sinus, & operantem impediunt. Accingit lumbos, ut nihil superfluum calcet, dum festinat in opus; & ut castitatem custodiat. Castitas enim hujus mulieris, Zona precepti constricta, ad omne bonum opus semper est parata. Hoc docet Christus Dominus in Evangelio, dum dicit: Sint lumbi vestri præcincti! (c) VIII, 28. p. AMB. brachia, quasi non defectum: quia, qui aspicit retrò, jam non est habilis regno Dei. (d) XI, 22. XXVI, 16. Eccl. II, 24. V, 17. Ps. XXXIV, 9. AMB. Gustavit, quia bonum est operari. Sed ubi est palatum, quo gustatur hoc? Fugiant homines laborem, & quasi amarum timent gustare. Et quid facit, laborem amare? conscientia bona. Conscientia bona dulce opus facit: nam conscientia mala pungit, & omnia reddit amara. Gusta ergò opus Dei; & videbis, quantum sapiat: & te ita delectabit, ut non desinas, sed totum consummes. Gustate, inquit Propheta: quia suavis est Dominus. Gustavit ergò mulier, quia bonum est operari. (e) III, 14. x.

Nocturnas tenebras flammis funalia vincunt,

19. Non extinguendis *f.* præit ipsa, atque ipsa prehen-
dit *g*

(Haud lusum, aut speculum; sed) agrestia licia, telæ
Addita: utrâque manu tractans pulcherrima fustum *b.*

20 Nec cunctata, simul pavidis expandere dextram:

Sueta, manus largas cupido transmitters egeno *i.*

21. Hinc pia tutò habitat, trabibusque imbellibus audet

Fidere; nec metuit, pluviae ne his, néve procellæ,

Néve nives *k* noceant: nam, quicquid in ædibus
auræ

Expositum, miserans duplici vestivit *l* amictu.

Non

(f) XIII, 9. p. AMB. Lucerna ejus, spes ejus: quæ ardet in nocte. Quod enim speramus, non videmus; ideo nox est. Si autem non videmus, nec speramus; nox est, & lucerna non ardet. Quid tenebris hujusmodi infelicius? Ut autem in tenebris non deficiamus, sed per patientiam expectemus: quod non videmus, speremus. Totâ ergo nocte ardeat lucerna nostra. Et quia, qui nobis quotidie loquitur verbum, oleum infundit, ne lucerna extinguatur: ideo quotidie audiamus verbum, suscipiamus oleum, sustentemus lucernas ardentes; ut docet DOMINUS: & lucerna ardentes in manibus vestris! (g) III, 13. g. (h) AMB. Attendite in lanificio duo instrumenta, colum & fustum: in colo lana involuta est, ut filo trabenda & nenda transeat in fustum. Quod in colo est involutum, est futurum: quod in fuso collectum, jam præteritum est. Opus ergo tuum, in fuso, non in colo est. In colo est, quod facturus es: in fuso, quod fecisti. Vide ergo, si aliquid habes in fuso; ibi firmentur digiti tui: ibi sit fortis conscientia tua! ibi securus eris. Matth. VI, 33. 34. Rom. XIV, 17, 18. 1. Job. III, 21, 22. (i) III, 27, 28. XI, 24, 1. (k) XXVI, 1. y. (l) XXIII, 21.

Non tabulata modò, quòd, summa & culmina, sub-
sunt

Tegminibus geminis, hyemem avertentibus udam:
Nec tam, quòd gemina humanis velamina dantur^m
Corporibus, fatis ut defendi à frigore possint;
Quàm, quòd cura DEI longè pars maxima tecti est.

22. Tum verò sibi nec cultum circumdare nescit,
Quem decet. arte parat, non emta aulæa, tapetasⁿ,
Ingenii documenta sui, pretiosaque texta.
Obtegitur bysso, nitidissima: vestis honore^o
Purpureo sese cingit, sanctissima conjux.

23. Intereà insignem^p veneratur celsa maritum^q
Curia^r: quem, terræ seniorum sede sedentem^s,

Dd 2

Pa-

(m) AMB. Optimè vestiti sunt. Quàm optimè; vultis nôsse? Quotquot in Christo baptizati estis, CHRISTUM induistis. (n) VII, 16. a. (o) AMB. De bysso, propter candidam confessionem: de purpurâ, propter gloriosam passionem. Hujus byssum, cum oramus, agnoscimus: hujus purpuram in martyribus collaudamus. (p) Ps. XLVIII, 4. (q) sup. II. i. (r) inf. 31. I, 21. m. (s) XX, 8. AMB. Ille, qui alicubi moratur, qui ob talem conjugem de domo suâ sollicitus non est; ille, quem, alicubi morantem, nunc nemo videt, conspicuus fiet in portis. Attende, quando: audi, quod sequitur: Quando utique sederit in concilio cum senioribus terræ. Nihil evidentius. Lege etiam Prophetiam: Veniet ad iudicium cum senioribus populi, & principibus suis. In illo concilio, hoc est, in universali iudicio, iudicantibus secum sanctis, quibus dictum est: Sedebitis super sedes, iudicantes duodecim tribus Israel; conspicuus erit. — Quod donec fiat, interim operetur quis: non cesset. Exspectet illum, futurum conspicuum in portis; non contremiscat sanctum concilium iudicii Dei: cum bonâ conscientia ve-

Patria miratur, meritorum luce coruscum.

24. Quid tibi, quidque viro huic non destinet? obvia

tentat

Omnia. vendendam procurat sindona, cujus
Vix similem vicina Tyros promittit: & auro
A se intertextam chlamydem, seu splendida bullis
Et picturato subtegmine cingula facta,
Facta suis digitis, Cananæo tradit ementi';
Transportanda aliò, casus visura marinos.

25. Pluribus internis igitur munita virago est

Induviis. animo materna negotia curat,
Cætera subjiçiens pedibus; semperque bilicem
Loricam, *Robur* u, nec non *Decus* u, induit alto

Pe-

niat, latenter veniat; quia ipsius membra sunt, ipsius filii sunt, qui sunt cum ejus Viro judicaturi. (t) sup. 16. AMB. Quare vendidit? nisi, quia non querit datum, sed requirit fructum. Venditionem istam, fratres! intelligite gratuitam. Ergo, inquires, aliquis emit gratis? Nam, si gratis tollit, non erit: si emit, pretium emit, non gratis tollit. Sed ubi est? Qui sititis, ite ad aquam: & quotquot non habetis argentum, euntes emite, & emite absque argento & pretio! Quando emis: non argentum das, & tamen emis. Si emis, aliquid da: non tamen argentum da: te ipsum da. Sindones autem referte ad illa linea spiritualia, que facit & prædicat ista mulier per omnes terras. — Cananæa ad mensam filiorum accedere non audebat, sed tanquam canis micæ requirebat. Vide, quemadmodum præcinxerit se ad opus. Præcinctorium ejus fides. Hoc Dominus laudat: O mulier, magna est fides tua! (u) XXIV, 5. (u) XX, 29. AMB. Honesta.

- Pectore, divinas dotes: quibus ardua victrix
 Præsentes annos superat, creditque futuros
 Illibata DEO. neque enim confidit iniquo
 Præsidio; illecebris inimica: nec inscia sancti
 Æternique boni, præcordia & ora serenat;
 Pulchrè docta, probo risu^u decorare molestos,
 Devictosque dies^x; simul & præludere fini
 26. Extremo. os pariter, referans^y sapiente loquelâ^z,
 Implet ita, ut legis^a dulcedine^b lingua redundet.
 27. Sæpe domûs tacitos circumspicit^c alma recessûs
 Atque vias, lustratque ac temperat ordine cuncta:
 Nescia, pane^d suo deserta per otia vesci.

Dd 3

28. Sur-

tem, quæ internè bysso: fortitudinem, quæ respondeat purpuræ; quia
 fortis letatur, in passione: quia honesta, speciosi pedes evangelizantium pa-
 cem, evangelizantium bona. (u) XIV, 13. a. (x) AMB. In diebus ul-
 timis letatur; quia in mundo hoc jugiter tribulatur. Quare pulchrè scri-
 ptum est: Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et Dominus
 ad discipulos: in mundo pressuram habebitis! at, tristitia vestra converte-
 tur in gaudium. (y) sup. 8, y. XXIV, 7. (z) X, 13. 31, 32. (a) I, 8. 5.
 (b) I, 9. s. V, 19. XVII, 8. AMBR. Præstet nobis DOMINUS, in
 illius mulieris domo constitutis, illam laudantibus, illi coherentibus, cum
 illa & in illa Virum ejus expectantibus, ut & nos sapienter os no-
 strum aperiamus. — Gratia in ejus lingua: quia nihil perturbatum, ni-
 hil inordinatum docuit. (c) VII, 11. XV, 3. (d) IV, 17. IX, 17. XX, 17.
 XXIII, 3.

28. Surgit^c ei soboles, pia, grata; vocatque beatam^f:
 Vir surgit, meritæque his se cum vocibus offert^f.
 29. Natarum^g innumeræ valido^g sunt ære poten-
 tes:
 Tu sola ascendis supra omnes vertice toto^b,
 Conspicuas rutilis opibus, pietatis egentes^b.
 30. Gratia^b formarum, fallaxⁱ: res vana^k, venustas!

Foemi-

(e) AMBROS. de resurrectione. Dicebat Apostolus: Seminatur in ignobilitate, surget in gloriâ. (f) XI, 16. AMBROS. Nos eam laudamus: sed modò, quia præsentia nos delectant: ipse vir laudat eam, sed quando surrexerunt filii ejus ditati. Tunc attendit eam, tunc inspexit, tunc laudavit. — Cum resurgemus, tunc audiemus. At & modò non tacuit laudem ipsius. Hæc est laus, quo eam modò prosequitur. (g) AMBROS. Filia, quæ divitias acquirere, quæ potentiam fecere, sunt hæreses. — Dicebat Johannes Apostolus: Exierunt ex nobis. Sunt ergò filia: sed, filia male: filia, non integritate morum, sed similitudine sacramentorum. (g) conf. sup. 10. c. Præsidio apparenti, opulentiaæ atque elegantiaæ; maritus opponit verum, sanctimoniam v. 30. (h) V, 19. XXII, 1. 9. AMBROS. supergressa est universas: quia non florem solum, sed & fructum habet. 1. Corinth. 12. Excellentior viam vobis demonstro. quare? quia inde ista excellit. — Multæ fecerunt potentias, multæ loquutæ sunt linguis, scierunt mysteria, demonia excluderunt, res suas pauperibus distribuerunt, corpora sua ignibus cremanda tradiderunt: tamen, quia charitatem non habuerunt, inflatæ sunt, & laude & præmio defraudatæ remanserunt. (h) XI, 16. n. (i) XIII, 5. g. AMBR. Quia sine charitate sunt, sicut aramentum resonans, & sicut cymbalum tinniens: nihil sunt, nihil virtutes profunt. (k) Vanitas, ut XXI, 6. d.

Fœmina, quæ JOVAM verè timet^l, una vehenda
 Laudibus insolitis; summæ virtutis amorum
 31. Lumine clara micans. huic, huic date munera^m
 plenis,
 Ceu fructumⁿ, manibus; quem fortunata laborum
 Antè suis peperit! Quæ te tam læta tulerunt
 Sidera? Non cessent matris molimina pulchra,
 Non benefacta, ipsam portis^o celebrare sub altis!
 Scilicet haud celat^p VERBUM cœleste, MARITUS,
 Quantum annitatur^q Conjux Ecclesia, fidis

Ut

(1) I, 7. 29. &c. (m) AMBROS. Tandem, postquam in tot operibus laboriosa fuit, inter tot discrimina fortis, tot noctibus vigilans, provida ad expectandum, patiens ad tolerandum, constans ad perseverandum; quid erit illi? Date ei de fructibus manuum ejus! (n) conf. XII, 14. XIII, 2. XIVIII, 20. (o) sup. 23. r. optimè GEIERUS, & accommodatè ad AMBROSII mentem: in quibus portis maritus ejus celebratur. (p) Admisso igitur [conf. sup. not. ad 9. b.] sensu mystico; nihil detrahendum tamen sensui literali, de ipsius conjugii laudatis rationibus: præeunte Apostolo Ephes. V, 29. -- 33. in Gen. II, 23, 24. quem sequens AMBROSIIUS, magnum illud mysterium, Christi atque Ecclesiæ, hætenus patefecit. (q) APOLOG. A. C. p. 95. Bona opera quanquam sunt in carne nondum prorsus renovatâ, quæ retardat motus Spiritus Sancti, & aspergit aliquid de suâ immunditie: tamen propter fidem sunt opera sancta, divina, sacrificia, & politia Christi, regnum suum ostendentis coram hoc mundo. In his enim sanctificat corda, & reprimat Diabolum; & ut retineat Evangelium inter homines, foris opponit regno diaboli confessionem sanctorum; & in nostrâ imbecillitate declarat potentiam suam. Pauli Apostoli, Athanasii, Augustini, & similibus, qui docuerunt Ecclesias, pericula, labores, conciones, sunt sancta opera, sunt vera sacrificia, DEO accepta, sunt certamina

Ut membris redeat primævi ardoris imago:
 Quâ prædâ exsuperans, Sapientia, viva triumphat^r.

CHRISTI, per quæ repressit Diabolum, & depulit ab his, qui crediderunt. Labores David, in gerendis bellis, & in administratione domesticâ, sunt opera sancta, sunt vera sacrificia, sunt certamina DEI, defendentis illum populum, qui habebat verbum DEI, adversus diabolum, ne penitus extingueretur notitia DEI in terris. Sic sentimus etiam de singulis bonis operibus in infimis vocationibus, & in privatis. (r) Ibidem. Per hæc opera triumphat CHRISTUS adversus Diabolum; ut, quod Corinthii conferebant eleemosynam, sanctum opus erat, & sacrificium, & certamen Christi adversus Diabolum, qui laborat, ne quid fiat ad laudem Dei. Talia opera vituperare, confessionem doctrinæ, afflictiones, officia caritatis, mortificationes carnis; profectò esset, vituperare externam regni Christi inter homines politiam.

VA-